

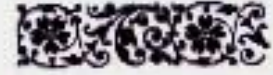
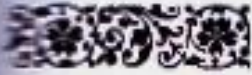
ПОЛТАВСЬКІ ЄПАРХІАЛЬНІ ВІДОМОСТІ

Часопис Полтавської єпархії
Української Православної Церкви
Київського патріархату
Рік видання 74-й

ЧИСЛО
13-14
2010-2011 роки

Людмила ВОБЛА, Петро ЛЕЛЮК

**Один у одного питаєм:
Нащо нас мати привела? <...>
І, не діждавшись, помираєм,
А залишаємо діла**

*Внукам Олексія Васильовича Воблого —
Олексієві та Андрію і його правнукам —
Анні, Максиму, Єгору, Микиті — присвячується.*

У підтексті Шевченківських рядків відчуваєм чи не найточніше визначення сенсу людського життя і безсмертя. Одні своїми злими ділами і ті, хто, за словами того ж поета, “гнилою колодою по світу валявся, <...> однаково, чи жив, чи загинув”, ідуть у небуття, а інші своїми добрими ділами для блага людей продовжують жити в пам’яті нащадків, і та пам’ять про них має якусь магічну, притягальну силу: як зірки на небі, дивує, чарує красою, спонукає живих підніматися до висот ідеалу.

Мабуть, такі відчуття виникають у кожного, хто серцем доторкнувся пам’яті про тих добротворців, хто з великої любові до людей безкорисно, самовіддано трудився для їхнього блага і став зіркою-дороговказом для живих. В однакості сприйняття небайдужими людьми пам’яті про них — велика сила і радість єднання. Чи не та то сила, що об’єднує людей в спільноті — націю, народ?

На небосхилі людської пам’яті зіркою ясніє душа добротворця Олексія Васильовича Воблого.

Його не стало в зловісному 1937-ому році розгулу політичних репресій в Україні. Сказати, що пішов із життя священик, організатор дитячих будинків для сиріт, прекрасний учитель, директор школи, організатор народних хорів, театрів, лікбезів, керівник церковного хору — мало сказати. Для означень таких людей відчуваєш брак

Олексій Воблій із сестрою та матір'ю.

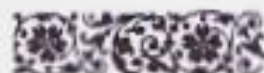
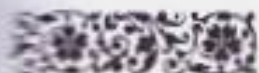
виконував провідні ролі в поставлених ним виставах. Найбільшою рушійною силою його буття було бажання його люблячої душі творити на цій землі щось величне, світле, значуще для людей, просвіщати їхні душі. І нивою для втілення цих прагнень стали для нього школа і церква. Відомо: щоб навчати, виховувати, треба самому бути взірцем, і він став ним. Сам жив так, як учив інших. Його вищість, що просвітлювалася у всьому: в мові, манерах, одязі, спілкуванні, в особистому побуті – не принижувала селян, а викликала шанобливе ставлення, бо він весь був сповнений поваги до людини, якого б соціального стану вона не була. Навіть коли гнівався, обурювався, тряс душі нечестивцям, вони його поважали і любили, бо відчували його батьківську турботу, цінували його самовіддану працю.

“Він зразу ж завоював повагу і любов селян і дітей своїм безкорисним ставленням до тієї справи, якій служив,” – писав про нього А. Володін у нарисі “Подвиг батька”(1).

епітетів і застигаєш перед ними в мовчанні, що “багато значніше всіх пишних слів”, за образним висловом Ліни Костенко. Тільки безсловесною мовою серця можна відчутти й оцінити значущість його особистості. Харизматичний від природи, по-козацьки могутній тілом і духом, наділений батьком-священником енергійним темпераментом і вихований в моральних християнських чеснотах, життєлюбний, з розвинутим почуттям краси у всьому, а найбільше – в творчості, мистецтві: грав на фортепіано, співав у організованих ним народних і церковних хорах,

Вихованець церковної школи і своєї духовної родини, в якій культивувалися святозавітні моральні норми, він перетворював святі принципи в щоденні правила життя, і як результат – скількох дітей, сиріт і нужденних селян обігрів своєю люблячою душею, скільком врятував життя під час голодоморів: у 1920-х роках та особливо в 1932-1933-ому, скількох виховав справжніми людьми, наставив на шлях істини – і не перелічити!

Працював він самовіддано все своє життя. У 1902-1903(2), 1903-1904(3), 1905-1906(4) та 1909-1910(5) навчальних роках його називають серед кращих учителів Полтавської губернії. У цей період він служив псаломщиком Покровської церкви с. Волошиновки Роменського повіту та учителем жіночої школи.

Наслідком такої праці стало нагородження: "Государь император соизволил... 28 января 1911 года на награждение псаломщиков церковей: с. Волошиновки Роменского уезда – Алексея Воблого серебряною медалью, с надписью "За усердие", для ношения на груди на Александровской ленте"(6).

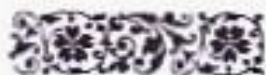
До цього періоду належать і публікації його статей в "Полтавських Єпархіальних Відомостях".

"Письмо в редакцию"(7), "Немного о псаломщике"(8), "К жалобам Его Преосвященству некоторых псаломщиков на курсах пения на Шведской могиле"(9) показують життя псаломщика, що займає нижній щабель у церковній ієрархії, його економічну і моральну залеж-

Олексій Васильович Воблій.

ність від вищестоящих служителів церкви. Олексій Воблий порушує питання про необхідність поліпшення становища псаломщиків, пробує добитися справедливості.

У статті “О монастырских сборщиках”(10) він критикує поведінку, зловживання та обманювання довірливих селян ченцями та черницями під час збору пожертв на монастирі, порушення монастирського уставу при проживанні в селі та завдання цим шкоди православній вірі.

“Некоторые недостатки церковной школы”(11), “Новые дни в жизни церковной школы”(12) розкривають його погляди на стан освіти: брак необхідної літератури; відсутність вільного обміну думками між керівником і слухачами педагогічних курсів; необхідність апробації нового підручника в кращих школах перед його введенням у шкільну програму; недоліки змісту підручників: великі церковні тексти, які важко переказати усно, відсутність ілюстрацій у букварях. Робить висновок: “...Кроме книг Наумовича... и еще нескольких других, все остальные можно сложить, пусть их покроет толстый слой пыли”.

Критикує методику викладання: вивчення на одному уроці 5 літер з яких неможливо скласти жодного слова, та ін.

Робить історичний аналіз розвитку школи, її тісного зв'язку з церквою. Мета шкіл: утвердити у народі православного учення віри та християнської моралі, повідомити початкові корисні знання; добре виховати дітей для сімейного побуту; виховувати тверді основи віри та моральності, звичку до порядку та праці, знання церковного богослужіння і любов до співу.

Олексій Васильович вказує на незадовільне фінансування освіти при поганих побутових умовах шкіл (часто найнятих, не пристосованих будинках).

“Из сельской жизни”(13) – стаття про роль школи в боротьбі за виховання моральних цінностей, про моральну розпусту сільської молоді та роль у цьому “досвіток”, необхідність підняття авторитету школи на всіх рівнях.

“7 сентября в селе Карпиловке Прилукского уезда”(14) – про освячення в цьому селі новозбудованого храму.

“Не без добрых душ на свете”(15) – стаття-некролог, присвячена священику М. Катринському, у якого залишилися вдова з шістьма дітьми віком до 9 років. Автор описує бідність цієї сім'ї та розповідає про до-

брих людей, які надали першу допомогу. А що буде далі?

У цих статтях певною мірою розкрився талант Воблого як публіциста. Він виступав рупором півторатисячного колективу псаломщиків Полтавської губернії, захисником їхніх прав та сподівань. Був борцем за моральні цінності, викривав недоліки церковної школи та монастирів. Уміння донести до читача побачене, передати внутрішній стан людей, яскраво описати події робить ці статті цікавими навіть через 100 років.

У 1916 році Воблого призивають по мобілізації (працював він уже в с. Василівці псаломщиком та вчителем) (16). Служив він капеланом, але невідомо, в якій військовій частині та де проходила його служба. Ймовірно, після більшовицького перевороту, він повернувся до звичної роботи.

Одружився з Марією Миколаївною Шлапак.

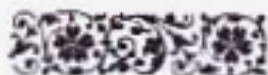
Йому довелося опікуватися долею дітей-сиріт, яких сіяли по Україні і Громадянська війна, і голодомори. Як не дивно, в ті часи священникові радянська влада доручила організовувати дитбудинки. Долаючи великі труднощі (у країні розруха, голод), Воблий успішно впорався з цим завданням. Працюючи директором Андріївського, Гоголівського дитячих будинків для сиріт, він був ангелом-хранителем для кожного з них.

У ті голодні 20-і роки бракувало продуктів, одягу, предметів побуту. Не вистачало грошей, щоб придбати найнеобхідніше для влаштування нормальних умов життя і навчання сиріт.

*Дружина Олексія Воблого
Марія Шлапак із сином
Василем.*

Попередній завідувач Задорожній витратив 50 млн. карбованців на ремонт та набрався позичок у населення, які не в змозі віддати вчасно, просить звільнити його. Задорожнього зарахували до Червоної армії, а Воблого призначили завідувачем Гоголівського дитбудинку. І він з великими зусиллями долав труднощі на грані неможливого: брав у борг в заможних людей хліб та інші продукти, а коли кошти від держави не надходили, розраховувався з позичальниками власним добром, віддавав на дитячий будинок свою заробітну плату. Про це красномовно свідчить заява Воблого, що донині зберігається в Державному архіві Полтавської області: “Прохаю повітовий виконком видати ще гроші для дитячого будинку. Я опинився в цей час у надзвичайно скрутній становищі. Не кажучи вже про те, що сам особисто залишився босий, позаяк свою платню теж вложив в організацію дитбудинку”(17).

Коли кошти не надійшли, у другій заяві знову волає про допомогу: “При всій моїй любові до справи виховання дітей в таких надзвичайних умовах прашувати не можу. Не маю вже сил постійно боротися з тими перешкодами, байдужістю до стану дитбудинку, які на кожному кроці зустрічаються мені при налагодженні умов, у яких повинні бути діти-сироти” (18).

У результатах перевірки державними органами стану дитбудинку зазначалося: “Благодаря стараниям Воблого А.В. детдом перешел пору недостатков. Становится на твердую почву. Дети веселы. Выношу глубокую благодарность воспитателям, а особенно Воблому А.В. (Зав. Полтавским ОЗУ. 16.11.1923 г. Губич).

Крім організаторської і навчальної діяльності, Олексій Васильович заохочував дітей і дорослих до художньої самодіяльності і сам був і організатором, і її учасником. Вів народний хор і, успадкувавши від батька-диякона чудовий голос, був солістом у ньому.

Несумісним був зв'язок учителя і священника в ті радянські часи, несумісний з владою був і сам його рід священників, що в цей час потрапив під найбільшу (у 20-х рр..) хвилю репресій: брата – у Сибір (Воблий Федір Васильович, 1888 року народження, служитель культу, звинувачений в контрреволюційній діяльності. Розстріляний 15 жовтня 1934 року в с. Богослівка Зирянського району Томської

області. Реабілітований у березні 1989 року), сестру за рішенням трибуналу розстріляли – про це повідомляла місцева преса. Незважаючи на всю самовідданість Воблого в освітянській праці настала і його черга: пригадали церковне минуле, і в 1924 році його позбавляють права голосу при виборах до органів влади (на цей час йому виповнилося 43 роки, отже, він 1881 року народження) (19); за рішенням державного політичного відділу його було звільнено з роботи.

Є ще один документ – відношення президії окрвиконкому до губсуду: “президією окрвиконкому зроблено розпорядження про заарештування зав. Гоголівським дитячим будинком гр. Воблого і завхоза того ж будинку гр. Карпенкову, які обвинувачуються по 105, 108 та 128 ст. Карного Код. (халатне відношення до обов’язків, наслідком чого сталася відсутність засобів до харчування дітей, одягу та інш. зловживання.

Президія Окрвиконкому прохає санкціонувати арешт гр. Воблого Олексія Васильовича ... Голова Окрвиконкому К.Кока (20).

Залишається незрозумілим, чи були арешт і суд, чи обмежились зняттям з роботи. А відповідно, і переїзд міг бути обумовлений висилкою.

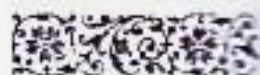
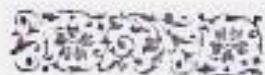
Зрештою, Воблий з молодою дружиною знаходить притулок у Таврії. У ті таврійські малозаселені безводні степові простори здавна втікали і рятуючись від панського гніту, і від політичних репресій за радянських часів, а хто просто в пошуках кращої долі.

Козацька вільнолюбність у душах поселенців єднала їх, допомагаючи вижити та ще й бути щасливими в суворих умовах життя. Там, у невеликому степовому селі Піскошене, що на Запоріжжі, оселився Олексій Воблий і став справжнім світочем для селян і їхніх дітей. Як і на Полтавщині, з головою поринув у освітянську працю.

Разом з односельцями він збирає каміння, що залишилося від зруйнованої церкви, і з нього будує першу в селі школу, яку зробив, як церкву – духовним освітнім центром села. І сам, як духовний центр, був усім на селі. До нього, широкої душі людини, завжди гостинного, швидкого на допомогу, цікавого в розмові, мудрого порадника, і в тому таврійському краї, як і на рідній Полтавщині, тягнулися всі – і дорослі, і діти.

Частими гостями були директори навколишніх сільських шкіл, приїздили, як казали, “на вареники до Воблого”, та ще й на співи, бо хто краще Воблого об’єднає та порадує їх задушевною українською піснею.

І в цьому селі найбільша його увага – до дітей-сиріт. Одного разу зайшов до Яковенків, хлопчиків, що залишилися сиротами після смерті батьків. “Чому в школу не ходите?” – і, глянувши, зрозумів усе. Зразу ж приніс одяг, взуття, дав усе необхідне, щоб хлопці ходили до школи. По-батьківськи піклувався про їхню долю. Старшого, Сашка, захопив до художньої самодіяльності, і той став незмінним учасником і хору, і театру, в усьому намагався наслідувати свого вчителя. А коли почалася Велика Вітчизняна війна, Олександр Яковенко став командиром екіпажу танкістів. У фронтових листах часто згадував з теплотою свого названого батька – вчителя Воблого, який тоді вже пішов із життя. Визволяючи польське місто Люблін, Олександр Яковенко загинув смертю героя. Про його подвиг жителям Любліна нагадає пам’ятник на його честь. Вихованцеві Воблого Олександрові Яковенку посмертно присвоєно звання Героя Радянського Союзу.

У книзі А. І. Чурая “Навіки в строю” розповідь про Героя Радянського Союзу Яковенка поєднана з розповіддю про його вчителя Воблого: “Дивної душі була людина, справжній подвижник” – пише автор (21).

А як Воблий рятував людей від голоду в 1932-33 роках – то може бути окремою книгою. Коли б хто захотів про це запитати в піскошан, то почув би від старожилів: “Ми можемо говорити про нього день і ніч”, “Ми вижили завдяки Воблому”, “Таких учителів тепер нема”. Як тільки смертельною загрозою нагрянув голод, він самовіддано кинувся рятувати людей, а найперше – дітей. Разом з дружиною організував при школі безкоштовну їдальню, залучивши до роботи батьків і старших учнів. Сам усе віддавав на порятунок. Осиротілих дітей помістив у школі, а найбільш кволих сиріт поселив у себе. Почувши про рятувальника, до нього приходили знеможені голодом діти і дорослі з інших сіл, і кожному з них допомагав чим міг. Усі учні школи були врятовані від голодної смерті. Пізніше, ставши дорослими, вони щороку будуть приходити до школи вклонитися пам’яті свого ряту-

ника, як і прийшли того пам'ятного 1993 року, коли вперше після 60 років замовчування про трагедію Голодомору в Україні заговорили на повен голос. Колишня учениця Воблого, одна з урятованих ним, активний член сільської громади, сількор Ольга Йосипівна Балагура сповіщала в місцевій районній газеті "Колос": "До школи прийшли 30 жителів села, щоб вшанувати пам'ять свого вчителя Воблого Олексія Васильовича, який врятував їх від голодної смерті. Вони розповідали учням про ті лихолітні часи, про своє врятування".

Олексій Васильович пішов із життя в тому кривавому 37-ому, пішов якимось несподівано і багато в чому загадково; таємницею було навіть місце його поховання.

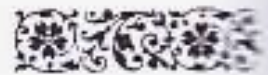
Уникала розмов про обставини життя і смерті чоловіка навіть у колі сім'ї його дружина. Внаслідок чого багато білих плям залишається в його біографії: місце та дата народження; в якому навчальному закладі здобував освіту; служба в період Першої світової війни; діяльність на посаді завідувача Андріївського дитбудинку; останні дні життя.

Одного разу в 70-их роках (нова хвиля репресій проти української інтелігенції) єдиного сина Воблого, Василя Олексійовича — бездоганного спеціаліста райфінвідділу, учасника бойових дій, що з честю пройшов випробовування війною, закінчивши її 20-річним у Берліні з багатьма нагородами, викликав секретар Веселівського райкому партії з ідеологічної роботи, допитуючись, хто він, яке справжнє його прізвище — Воблий чи Вобла, даючи цим знати, що політична неблагоннадійність його батька і всього роду Воблих—священиків не забута. Лише з роками стала очевидною причина мовчання дружини, що жила в постійній тривозі за сина, боялася, щоб якимось необережно сказаним словом не завдати йому шкоди.

Та всупереч чуткам, наклепам, звинуваченням у політичній неблагоннадійності Воблого, замовчуванню офіційної влади, недооцінці його заслуг перед людьми, жила інша правда — правда його подвижницької діяльності на ниві освіти, правда про великої душі Людину—гуманіста. Його самовідданість у праці, невсипуща енергія, любов до справи виховання і освіти дітей, його жертвовність і понині живуть у пам'яті людей як зразок, приклад для наслідування, і як свідчення цього — спогади в книгах, у пресі, що почали

з'являтися в роки Незалежності; в розповідях про нього тих, хто знав його чи чув про нього від інших.

Ті, кого зворушила його подвижницька діяльність, звернулися до Президента з проханням про увічнення його пам'яті як рятівника від Голодомору в Книзі національної пам'яті, на що отримали схвальну відповідь і подяку за небайдужість. А внук Воблого, названий за сімейною традицією на честь діда Олексієм, нещодавно відшукав місце його поховання. Напис на пам'ятному знаку: "Священик, директор школи" ламатиме установлені в радянський час рамки для вчителя, як ламав їх своїм подвижницьким життям Учитель, Священик Олексій Васильович Воблий, поєднавши у своїй діяльності дві місії.

Література:

1. Володін А. Подвиг батька // Колос (Веселівський район Запорізької області). – 1975.
2. ПЄВ. – 1905. – №18. – С.375.
3. ПЄВ. – 1905. – №10. – С.202.
4. ПЄВ. – 1906. – №19. – С.361.
5. ПЄВ. – 1911. – №14. – С.876.
6. ПЄВ. – 1911. – №11-12. – С.683.
7. ПЄВ. – 1905. – №36(н/о). – С.1455.
8. ПЄВ. – 1906. – №8(н/о). – С.398.
9. ПЄВ. – 1907. – №2(н/о). – С.87.
10. ПЄВ. – 1908. – №7(н/о). – С.288.
11. ПЄВ. – 1906. – №31(н/о). – С.1249.
12. ПЄВ. – 1910. – №31(н/о). – С.2050.
13. ПЄВ. – 1910. – №6. – С.425.
14. ПЄВ. – 1910. – №31(н/о). – С.2072.
15. ПЄВ. – 1911. – №11-12(н/о). – С.770.
16. ПЄВ. – 1906. – №11. – С.823.
17. ДАПО. Ф.р 134, оп.1, спр.9, арк.29.
18. ДАПО. Ф.р 134, оп.1, спр.9, арк.30.
19. ДАПО. Ф.р 363, оп.1, спр.7, арк.11.
20. ДАПО. Ф.р 363, оп.1, спр.7, арк.200.
21. Чурай А.И. Навеки в строю. – М., 1972.

